

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny

Formuła 2015

FIZYKA

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza

EFAP-R0-100-2405

DATA: 23 maja 2024 r.

GODZINA ROZPOCZĘCIA: 9:00

CZAS TRWANIA: 180 minut

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 60

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

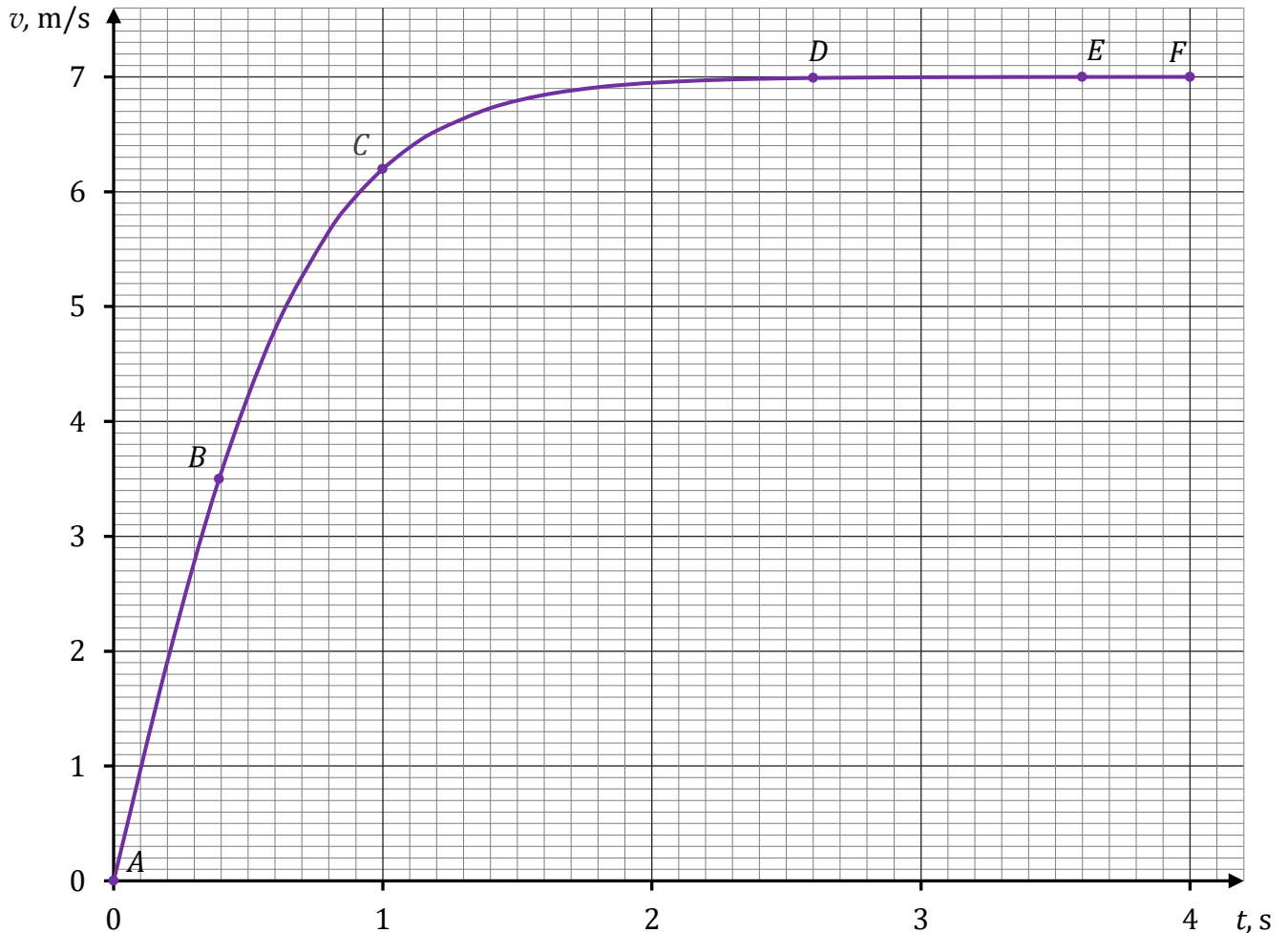

**Zadania egzaminacyjne są wydrukowane
na następnych stronach.**

Zadanie 1.

Kropla wody oderwała się od dachu budynku w chwili t_A i następnie opadała pionowo w powietrzu. Na poniższym wykresie przedstawiono zależność wartości v prędkości kropli od czasu t od chwili $t_A = 0$ s do chwili $t_F = 4$ s, w której kropla uderzyła o podłoże.

Na wykresie oznaczono wybrane punkty: A, B, C, D, E, F . Ruch kropli opisujemy w układzie odniesienia związanym z ziemią i zakładamy, że jest to układ inercjalny.

Do analizy zagadnienia przyjmij uproszczony model zjawiska, w którym:

- podczas opadania kropli działają na nią dwie siły: siła oporu powietrza $\vec{F}_o$ oraz siła grawitacji $\vec{F}_g$ (pomijamy siłę wyporu aerostatycznego)
- kropla jest kulą o promieniu R , a jej masa się nie zmienia
- wartość siły oporu działającej na kroplę wyraża się wzorem:

$$F_o = k\rho_p S v^2$$

gdzie k jest pewnym współczynnikiem, ρ_p jest gęstością powietrza, S jest polem przekroju poprzecznego przez środek kropli, v jest wartością prędkości kropli

- ruch kropli od chwili t_D traktujemy jako jednostajny prostoliniowy, czyli przyjmij, że część DF wykresu jest poziomym odcinkiem.

Zadanie 1.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A, B albo C i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

Od chwili t_A do chwili t_D wartość przyspieszenia kropli

A.	się zwiększa,	ponieważ wartość siły wypadkowej działającej w tym czasie na kroplę	1.	się zwiększa.
B.	się zmniejsza,		2.	się zmniejsza.
C.	pozostaje stała,		3.	pozostaje stała.

Zadanie 1.2. (0–3)

Punkt K na diagramach 1.–2. reprezentuje kroplę. Długość boku kratki na każdym diagramie odpowiada umownej jednostce siły. Na diagramach 1.–2. narysowano siłę grawitacji działającą na kroplę, natomiast nie narysowano siły oporu $\vec{F}_o$.

Na diagramie 1. narysuj i oznacz siłę oporu $\vec{F}_{oE}$ przyłożoną w punkcie K , działającą na kroplę w chwili $t_E = 3,6$ s. Na diagramie 2. narysuj i oznacz siłę oporu $\vec{F}_{oB}$ przyłożoną w punkcie K , działającą na kroplę w chwili $t_B = 0,4$ s.

Zachowaj odpowiednie kierunki, zwroty oraz dokładne długości wektorów, odpowiadające wartościom tych sił. Wykorzystaj fakt, że wartość siły oporu jest wprost proporcjonalna do kwadratu wartości prędkości kropli: $F_o \propto v^2$.

Diagram 1. ($t_E = 3,6$ s)

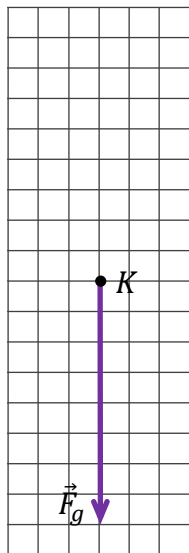
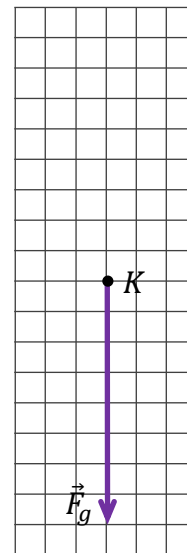
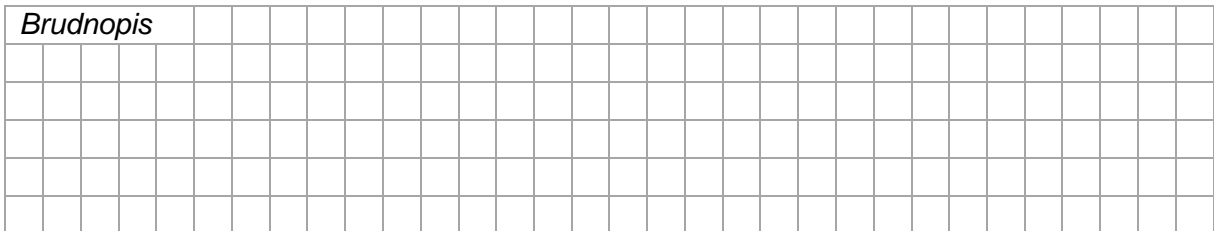

Diagram 2. ($t_B = 0,4$ s)

Brudnopis

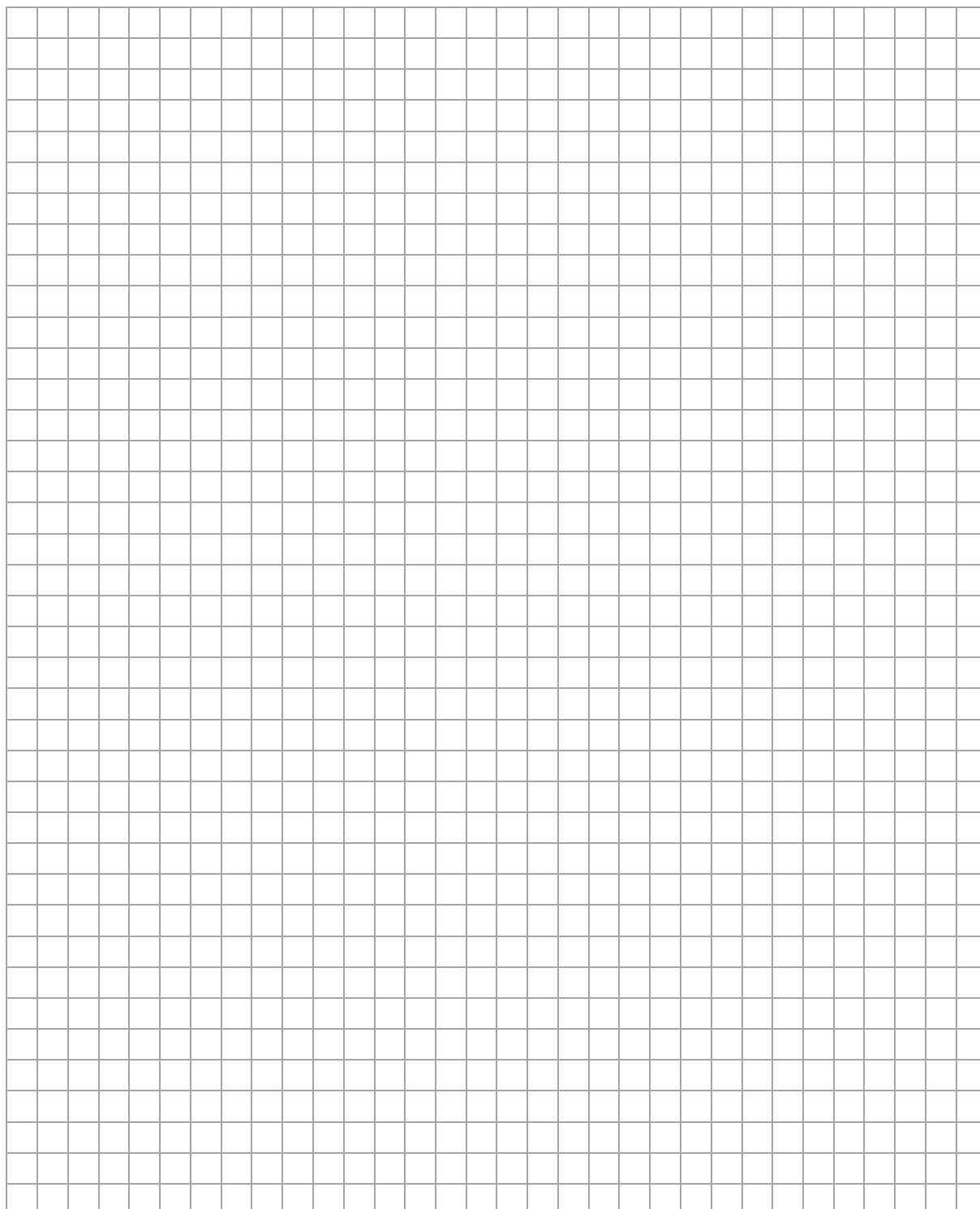
Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.1.	1.2.
	Maks. liczba pkt	1	3
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 1.3. (0–4)

Wyprowadź wzór pozwalający wyznaczyć v_E – wartość prędkości, z jaką kropla opada w powietrzu ruchem jednostajnym prostoliniowym – w zależności od: promienia kropli R , gęstości powietrza ρ_p , gęstości wody ρ_w , wartości przyspieszenia ziemskiego g oraz współczynnika k .

Zapisz odpowiednie równania i przekształcenia oraz podaj postać tego wzoru.

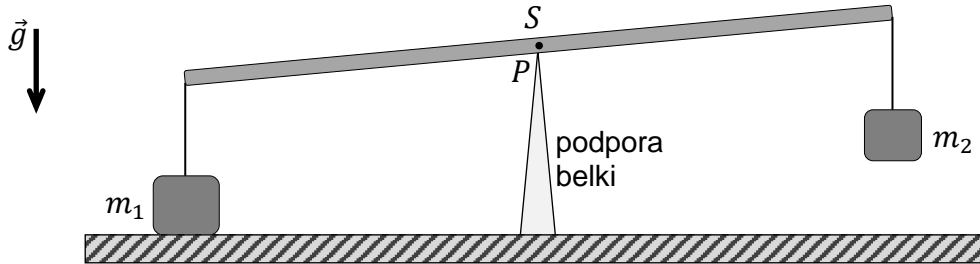
Wskazówka: Objętość kuli o promieniu R wyraża się wzorem $V = \frac{4}{3}\pi R^3$.

Zadanie 2.

Cienka jednorodna belka o masie m_b została podparta w punkcie P , pokrywającym się z punktem S środka masy belki (tzn. początkowo $P = S$). W tej sytuacji belka pozostawała w równowadze, w pozycji poziomej.

Następnie na przeciwnych końcach tej belki zawieszono na cienkich nitkach dwa ciała o różnych masach m_1 i m_2 , takich, że $m_1 > m_2$. W tej sytuacji belka się przechyliła (zobacz rysunek poniżej).

W kolejnym kroku doświadczenia przesunięto podporę belki wraz z punktem podparcia belki w taki sposób, że belka została zrównoważona i utrzymywała się nieruchomo w pozycji poziomej. Odległość punktu P podparcia belki od punktu S środka masy belki – w sytuacji po zrównoważeniu belki – oznaczmy jako x , czyli:

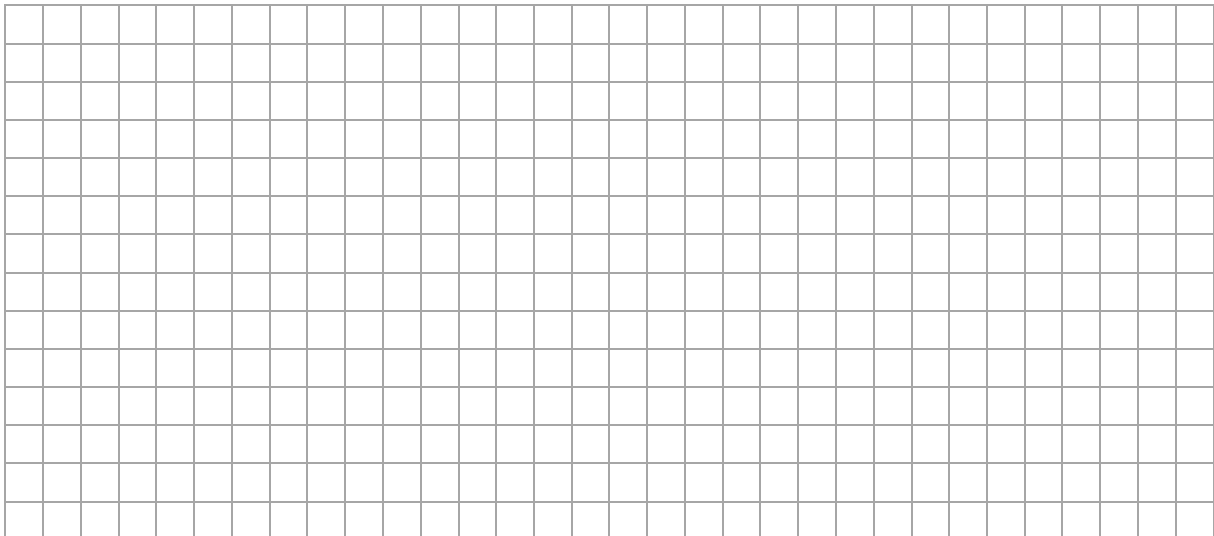
$$x = |SP|$$

Zadanie 2.1. (0–2)

Ustal i zapisz, w którą stronę – bliżej masy m_1 czy masy m_2 – należy przesunąć podporę wraz z punktem P podparcia belki, aby można było zrównoważyć belkę w pozycji poziomej.

Uzasadnij swoje stwierdzenie.

W uzasadnieniu powołaj się na warunek statyki bryły sztywnej.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.3.	2.1.
	Maks. liczba pkt	4	2
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 2.2. (0–3)

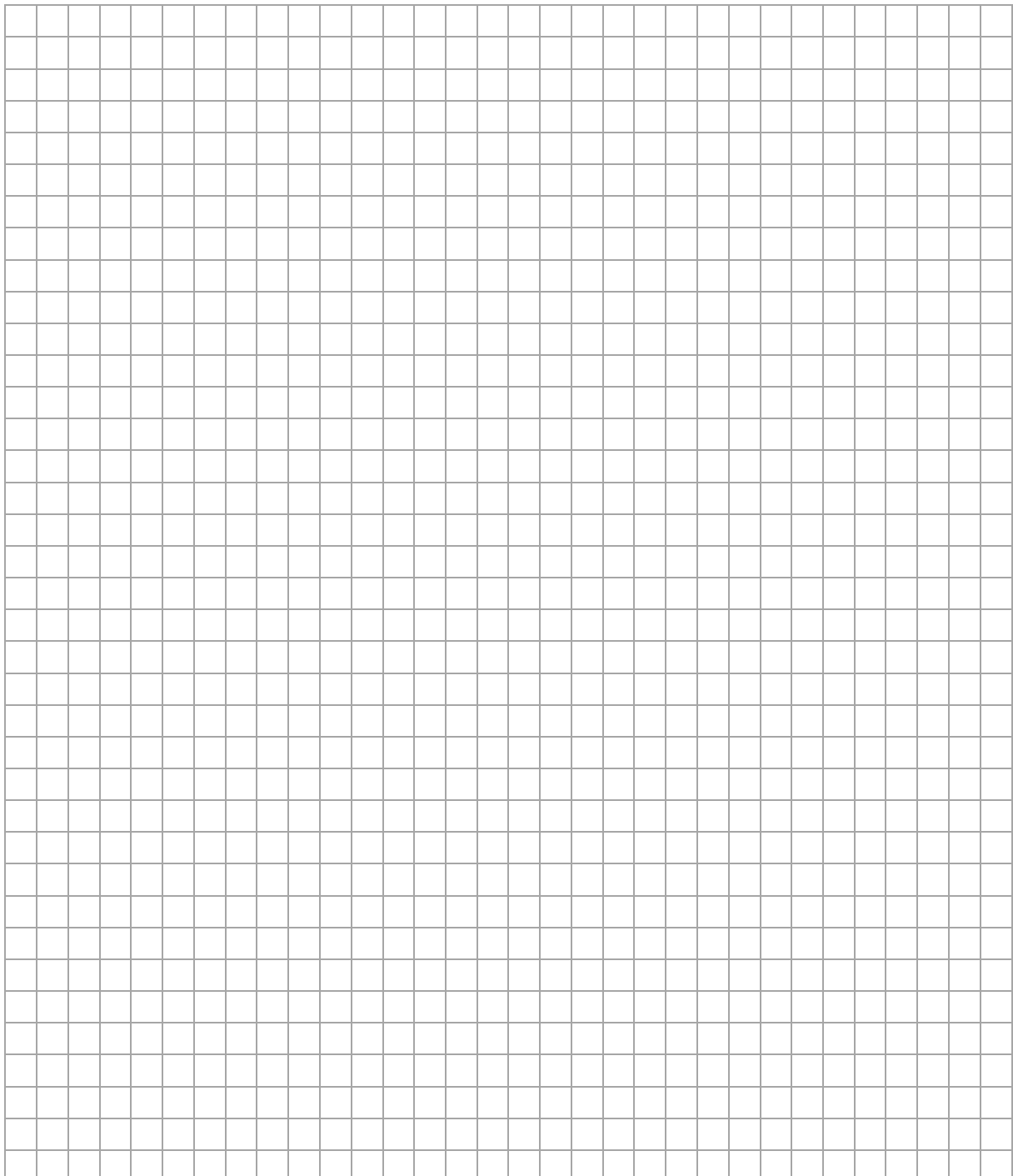
Masy ciał zawieszonych na końcach belki wynoszą odpowiednio:

$$m_1 = 2,00 \text{ kg}, m_2 = 1,50 \text{ kg}.$$

Masa belki jest równa $m_b = 0,20 \text{ kg}$.

Długość belki jest równa $d = 42,0 \text{ cm}$.

Oblicz x – odległość punktu P podparcia belki od punktu S środka masy belki, w sytuacji po zrównoważeniu belki. Wynik zapisz zaokrąglony do dwóch cyfr znaczących. Zapisz obliczenia.

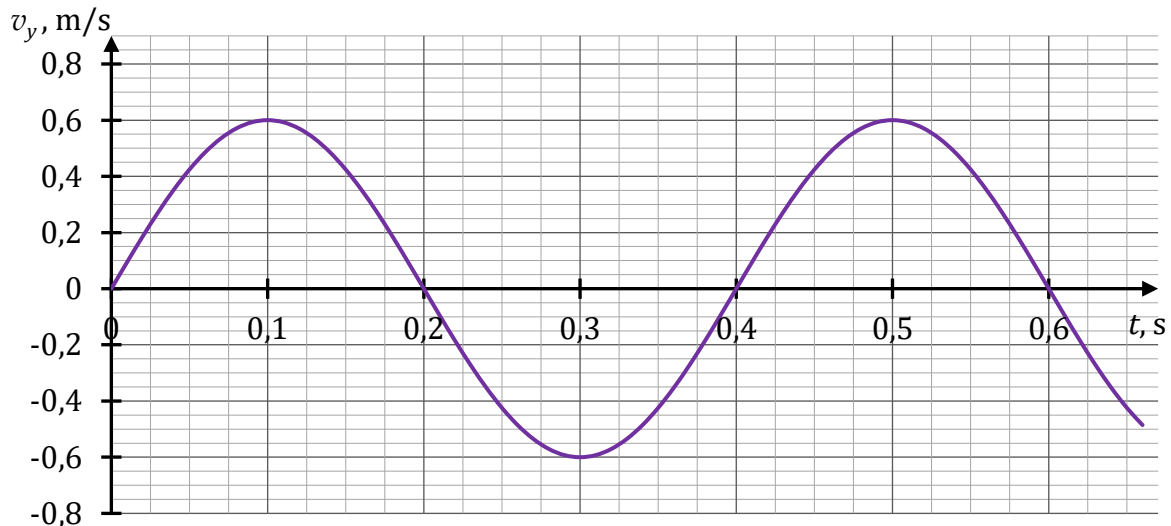

Zadanie 3.

Ciężarek o masie $m = 100,0 \text{ g}$ jest zawieszony na sprężynie i wykonuje drgania harmoniczne w kierunku pionowym, w jednorodnym, ziemskim polu grawitacyjnym.

Przyjmujemy, że ciężarek drga wzdłuż osi y skierowanej pionowo w górę. Na poniższym wykresie przedstawiono zależność współrzędnej prędkości v_y ciężarka od czasu t . Dodatnia wartość współrzędnej prędkości v_y oznacza, że zwrot wektora prędkości ciężarka jest w górę, a ujemna wartość – że zwrot wektora prędkości jest w dół. Prędkość ciężarka określamy w układzie odniesienia związanym z ziemią.

Przyjmij uproszczony model zjawiska, w którym:

- na ciężarek działają tylko siła sprężystości $\vec{F}_s$ sprężyny i siła grawitacji $\vec{F}_g$
- wartość siły sprężystości, z jaką sprężyna działa na ciężarek, jest wprost proporcjonalna do wydłużenia sprężyny ponad jej długość swobodną (gdy jest nierozciągnięta)
- układ odniesienia związany z ziemią traktujemy jako układ inercjalny
- pomijamy opory ruchu
- pomijamy masę sprężyny
- przyspieszenie grawitacyjne ziemskie ma wartość $g = 9,81 \text{ m/s}^2$.

Zadanie 3.1. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

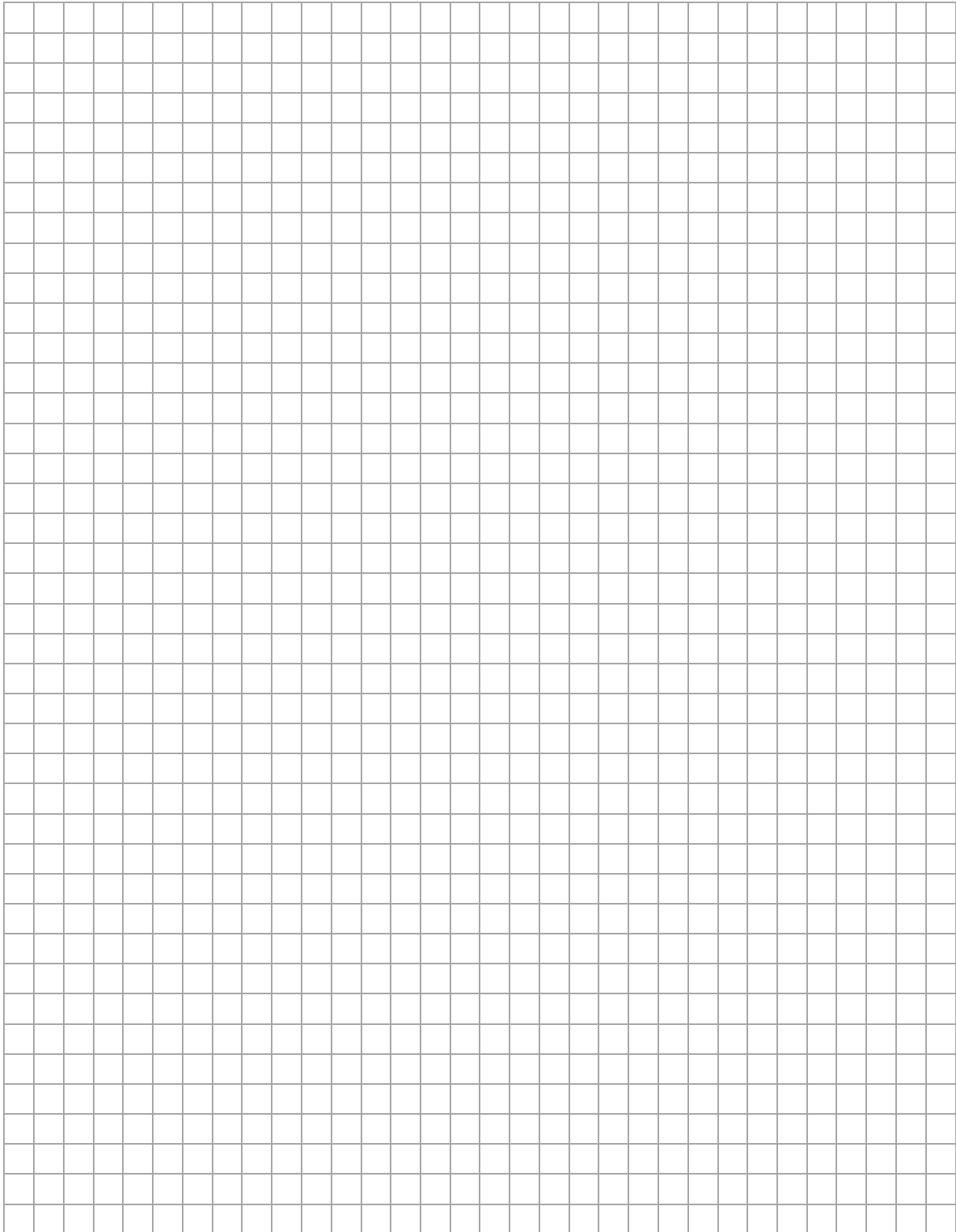
1.	W chwili $t = 0,2 \text{ s}$ siły działające na ciężarek się równoważą.	P	F
2.	Energia kinetyczna ciężarka w chwili $t = 0,1 \text{ s}$ jest równa energii kinetycznej ciężarka w chwili $t = 0,3 \text{ s}$.	P	F
3.	Wartość przyspieszenia ciężarka w chwili $t = 0,4 \text{ s}$ jest większa od wartości przyspieszenia ciężarka w chwili $t = 0,5 \text{ s}$.	P	F

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	2.2.	3.1.
	Maks. liczba pkt	3	2
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 3.3. (0–4)

Oblicz wartość siły sprężystości działającej na ciężarek w chwili, gdy znajduje się on w najniższym położeniu podczas ruchu drgającego. Zapisz obliczenia.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	3.2.	3.3.
	Maks. liczba pkt	2	4
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 4.2. (0–4)

Przez pewien czas ambulans poruszał się ruchem jednostajnym prostoliniowym pomiędzy obserwatorami B oraz A . Wtedy iloraz długości fal dźwięku rejestrowanego przez tych obserwatorów wynosił:

$$\frac{\lambda_B}{\lambda_A} = 1,2$$

Prędkość dźwięku w powietrzu ma wartość $v_d = 340$ m/s.

Oblicz v – wartość prędkości ambulansu. Zapisz obliczenia.

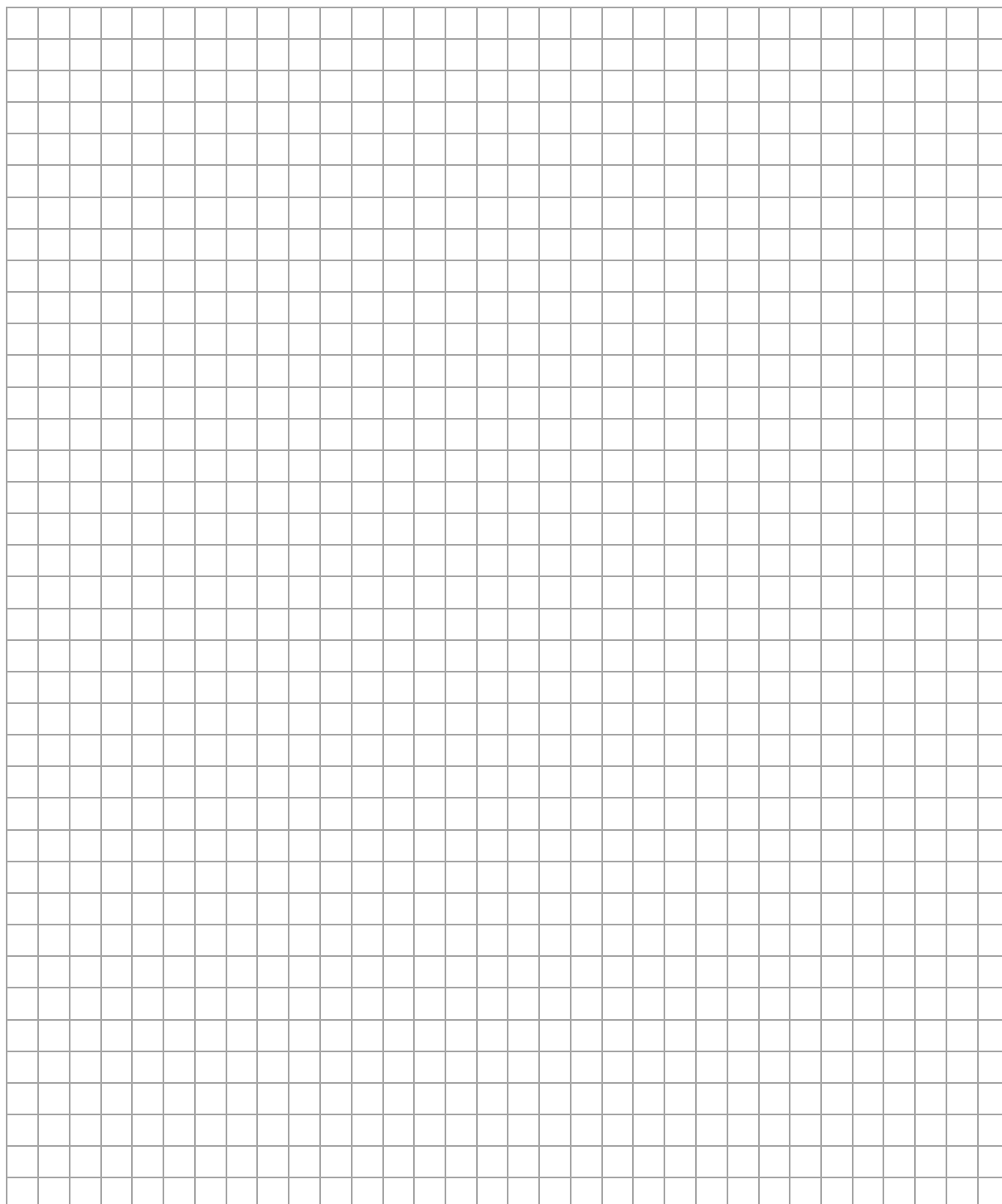
Wypełnia egzaminator	Nr zadania	4.1.	4.2.
	Maks. liczba pkt	2	4
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 5.2. (0–3)

Na odcinku ZK – łączącym środek Ziemi ze środkiem Księżyca – znajduje się taki punkt P , w którym wartość wypadkowej siły grawitacji pochodzącej od Ziemi i od Księżyca, działającej na punkt materialny znajdujący się w punkcie P , jest równa zero.

Oblicz odległość punktu P od środka Ziemi, gdy odległość między środkiem Ziemi a środkiem Księżyca wynosi $|ZK| = 384\,400$ km. Zapisz obliczenia.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	5.1.	5.2.
	Maks. liczba pkt	2	3
	Uzyskana liczba pkt		

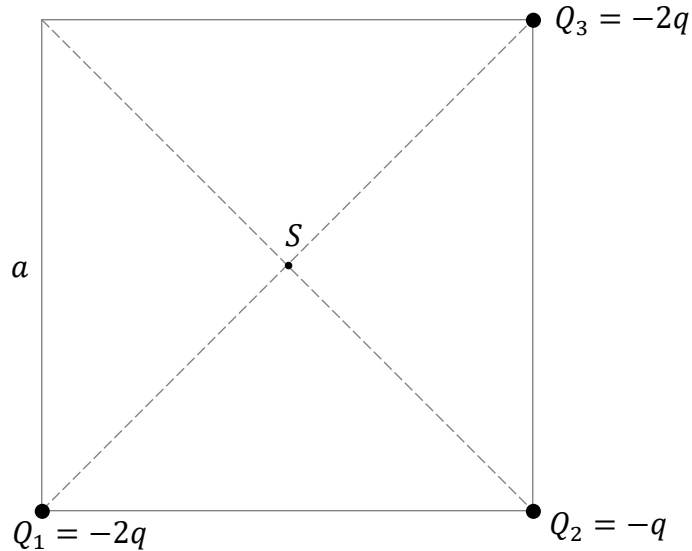
Zadanie 6. (0–3)

Trzy punktowe, ujemne ładunki elektryczne: Q_1 , Q_2 i Q_3 umieszczono nieruchomo w próżni w wierzchołkach kwadratu (zobacz rysunek). Długość boku tego kwadratu jest równa a .

Wartości ładunków Q_1 , Q_2 i Q_3 wyrażają się poprzez pewną wartość q następująco:

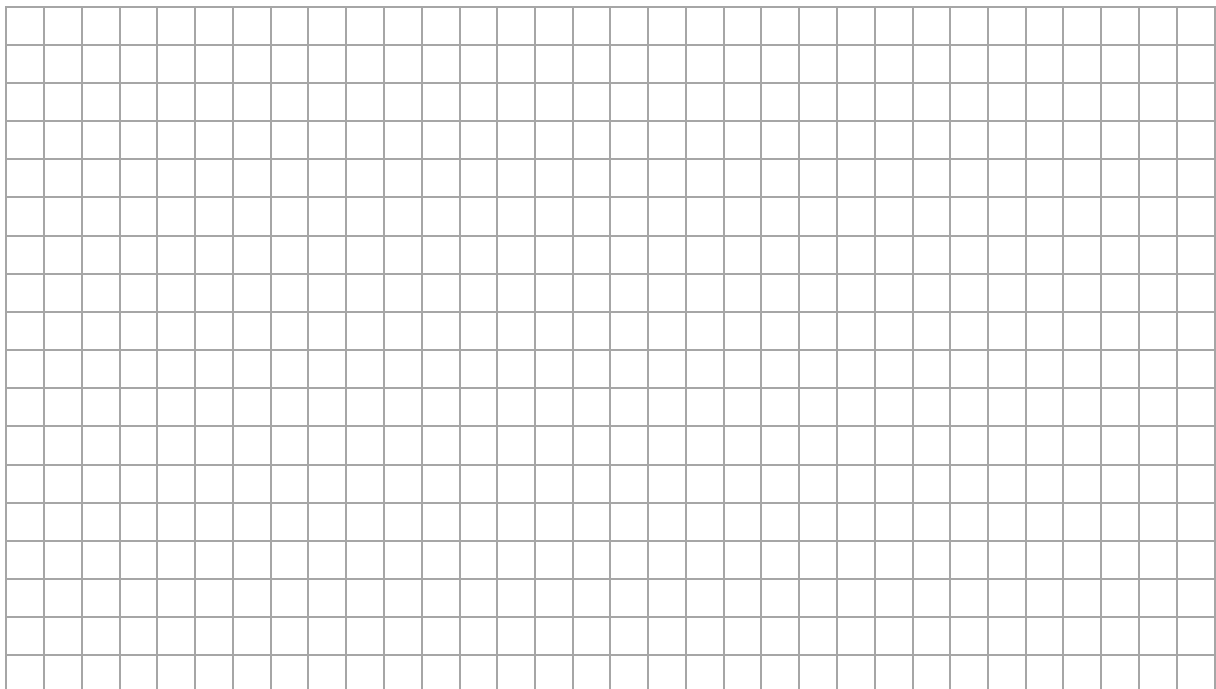
$$Q_1 = -2q \quad Q_2 = -q \quad Q_3 = -2q \quad \text{gdzie} \quad q > 0$$

Punkt przecięcia przekątnych kwadratu oznaczmy jako S .

Na powyższym rysunku narysuj i podpisz $\vec{E}_S$ – wektor wypadkowego natężenia pola elektrycznego w punkcie S . Zachowaj odpowiedni kierunek i zwrot tego wektora.

Zapisz wzór pozwalający wyznaczyć E_S – wartość tego wektora – w zależności tylko od a , od q oraz od odpowiedniej stałej fizycznej.

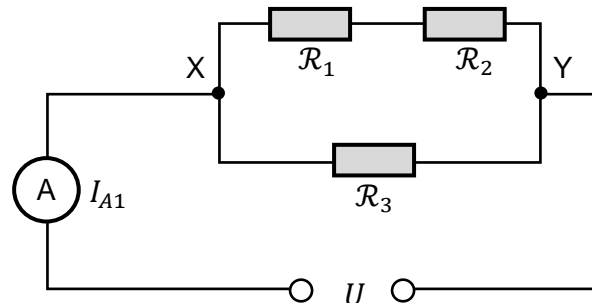

Zadanie 7.

Do źródła stałego napięcia U podłączono trzy identyczne oporniki: $\mathcal{R}_1$, $\mathcal{R}_2$, $\mathcal{R}_3$, oraz amperomierz A – w taki sposób, jak pokazano na poniższym schemacie obwodu elektrycznego (zobacz rysunek 1.). Opór każdego opornika jest stały i równy R :

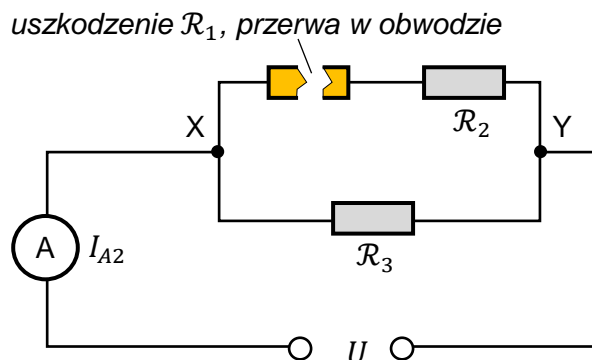
$$R_1 = R_2 = R_3 = R$$

Rysunek 1.

W pewnym momencie opornik $\mathcal{R}_1$ uległ uszkodzeniu, a obwód w tym miejscu został przerwany (zobacz rysunek 2.).

Rysunek 2.

Napięcie U zasilające obwód jest takie samo w obu opisanych powyżej sytuacjach. Opór wewnętrzny amperomierza A i źródła napięcia oraz opór przewodów pomijamy.

Zadanie 7.1. (0–2)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W obwodzie elektrycznym zilustrowanym na rysunku 1. (tzn. w sytuacji początkowej)

1.	natężenie prądu płynącego przez opornik $\mathcal{R}_1$ jest równe natężeniu prądu płynącego przez amperomierz A.	P	F
2.	napięcie elektryczne na oporniku $\mathcal{R}_1$ jest równe napięciu elektrycznemu na oporniku $\mathcal{R}_2$.	P	F
3.	natężenie prądu płynącego przez opornik $\mathcal{R}_1$ jest mniejsze od natężenia prądu płynącego przez opornik $\mathcal{R}_3$.	P	F

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	6.	7.1.
	Maks. liczba pkt	3	2
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 7.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A, B albo C i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

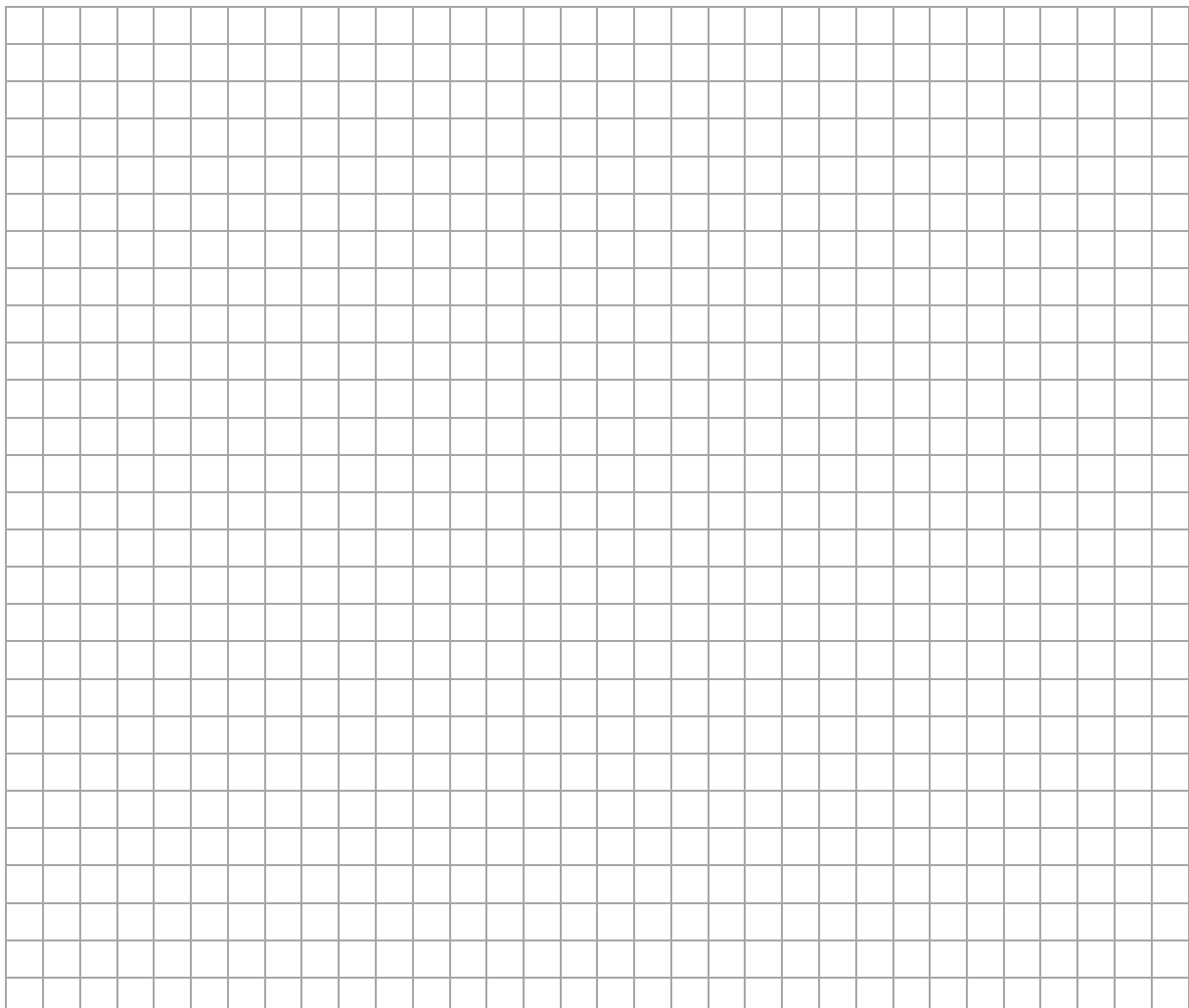
Moc cieplna wydzielana na oporniku $\mathcal{R}_3$ po przerwaniu obwodu (rysunek 2. na stronie 17), w porównaniu do mocy cieplnej wydzielanej na oporniku $\mathcal{R}_3$ w sytuacji początkowej (rysunek 1. na stronie 17), była

A.	większa,	ponieważ napięcie między zaciskami X oraz Y	1.	się nie zmieniło.
B.	mniejsza,		2.	wzrosło.
C.	taka sama,		3.	zmałało.

Zadanie 7.3. (0–3)

Natężenie prądu, jakie wskazuje amperomierz A przed przerwaniem obwodu (rysunek 1. na stronie 17), oznaczmy jako I_{A1} . Natężenie prądu, jakie wskazuje amperomierz A po przerwaniu obwodu (rysunek 2. na stronie 17), oznaczmy jako I_{A2} .

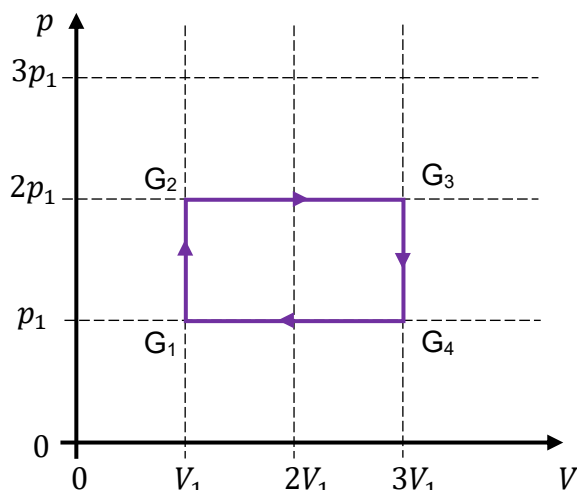
Oblicz iloraz $\frac{I_{A2}}{I_{A1}}$. Zapisz obliczenia.

Zadanie 8.

Na poniższym wykresie przedstawiono zależność ciśnienia p od objętości V w cyklu przemian termodynamicznych ustalonej masy gazu doskonałego. Te przemiany gazu zachodzą podczas pracy pewnego silnika cieplnego S. Gaz oddaje ciepło do chłodnicy, a pobiera ciepło z grzejnika.

Stany gazu, w których zmienia się rodzaj przemiany termodynamicznej, oznaczono symbolami: G_1 , G_2 , G_3 , G_4 . Wielkości p_1 i V_1 są – odpowiednio – ciśnieniem i objętością gazu w stanie G_1 . Ciepło molowe tego gazu przy stałej objętości wynosi $C_V = \frac{3}{2}R$, gdzie R jest stałą gazową.

Zadanie 8.1. (0–1)

W cyklu pracy silnika S gaz oddaje do chłodnicy ciepło równe (co do wartości bezwzględnej):

$$|Q_{odd}| = 9,5 \cdot p_1 V_1$$

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Ciepło pobrane z grzejnika przez gaz w cyklu pracy silnika S jest równe

A. $|Q_{pob}| = 13,5 \cdot p_1 V_1$

B. $|Q_{pob}| = 11,5 \cdot p_1 V_1$

C. $|Q_{pob}| = 7,5 \cdot p_1 V_1$

D. $|Q_{pob}| = 5,5 \cdot p_1 V_1$

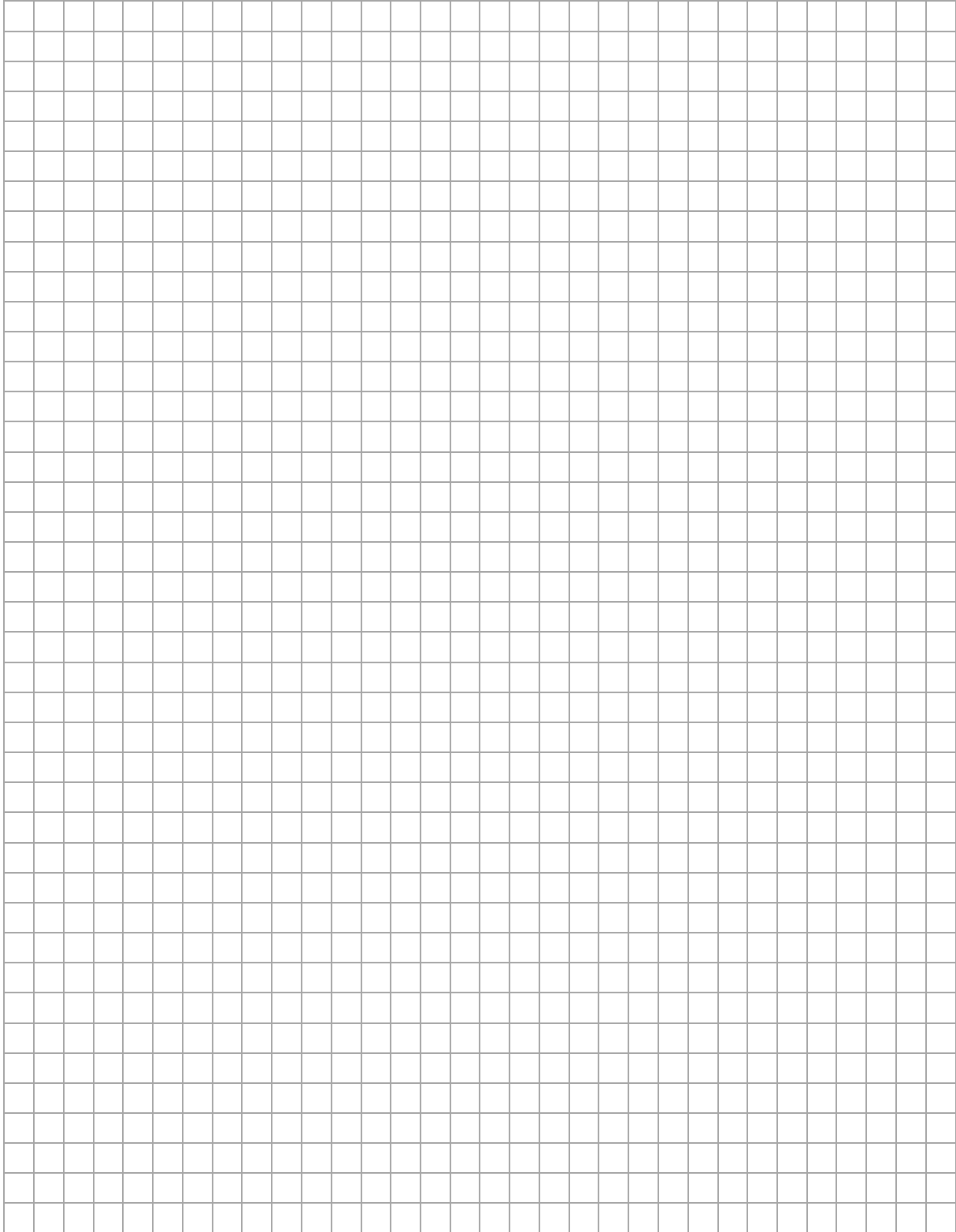
Wskazówka: Wykorzystaj I zasadę termodynamiki i twierdzenie o obliczaniu pracy z wykresu.

Brudnopis												

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	7.2.	7.3.	8.1.
	Maks. liczba pkt	1	3	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 8.2. (0–3)

Wyprowadź wzór pozwalający wyznaczyć $|\Delta U_{41}|$ – wartość bezwzględną zmiany energii wewnętrznej gazu w przemianie $G_4 \rightarrow G_1$ – tylko za pomocą wielkości: p_1 i V_1 . Zapisz odpowiednie równania i przekształcenia oraz podaj postać tego wzoru.

Zadanie 10.

Układ dwóch soczewek umieszczonych na wspólnej osi optycznej można wykorzystać do zmiany szerokości (średnicy) wiązki światła, biegnącej równoległe do osi optycznej układu. W zadaniach 10.1. i 10.2. przedstawiono różne przykłady takich układów soczewek.

Zadanie 10.1. (0–2)

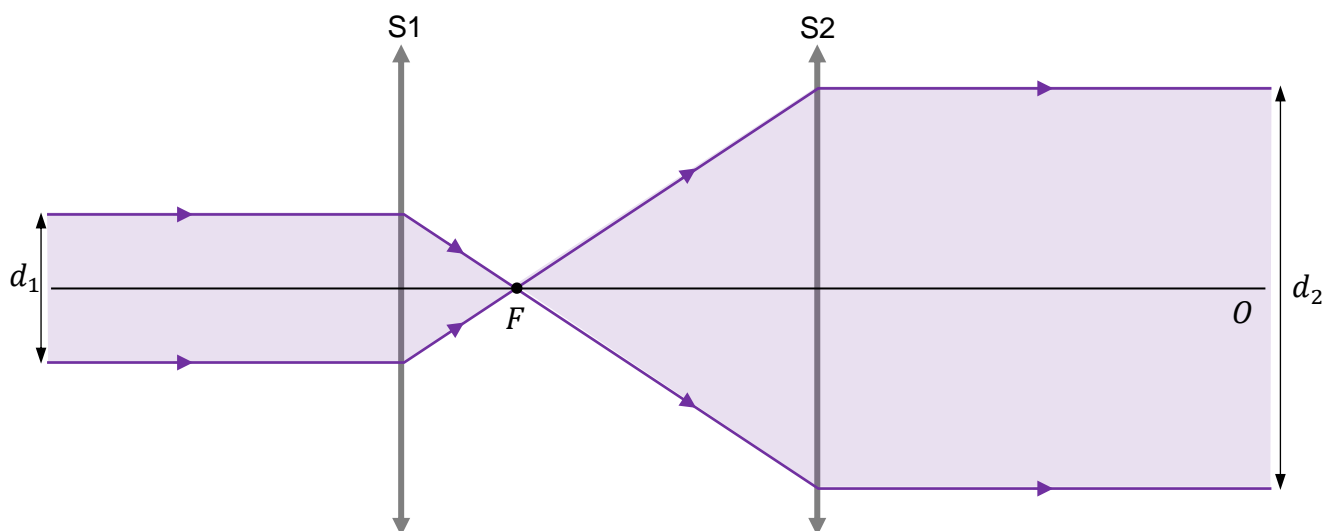
Na rysunku 1. przedstawiono bieg wiązki światła przechodzącej przez układ soczewek.

Ten układ składa się z dwóch soczewek skupiających S1 i S2 o ogniskowych odpowiednio $f_1 = 15 \text{ cm}$ i $f_2 = 40 \text{ cm}$. Soczewki są tak ustawione, że prawe ognisko soczewki S1 i lewe ognisko soczewki S2 znajdują się w tym samym punkcie F na osi optycznej O .

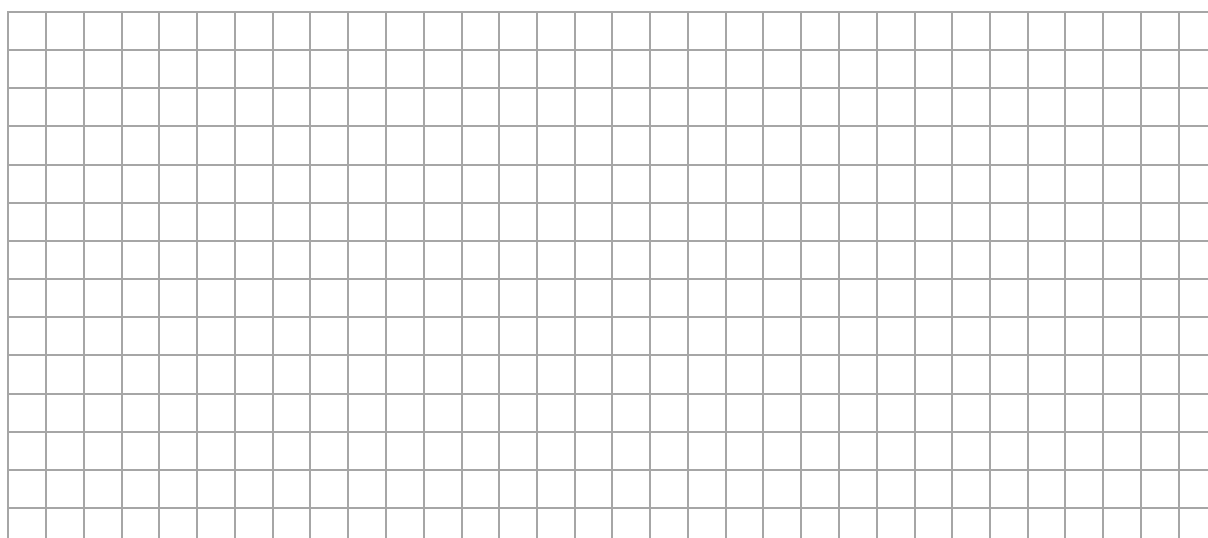
Szerokość wiązki światła, która pada na soczewkę S1, jest równa $d_1 = 2,25 \text{ mm}$.

Uwaga: Wymiary na rysunku 1. są umowne (rysunek jest poglądowy).

Rysunek 1.

Oblicz d_2 – szerokość wiązki światła, która wychodzi z soczewki S2. Zapisz obliczenia.

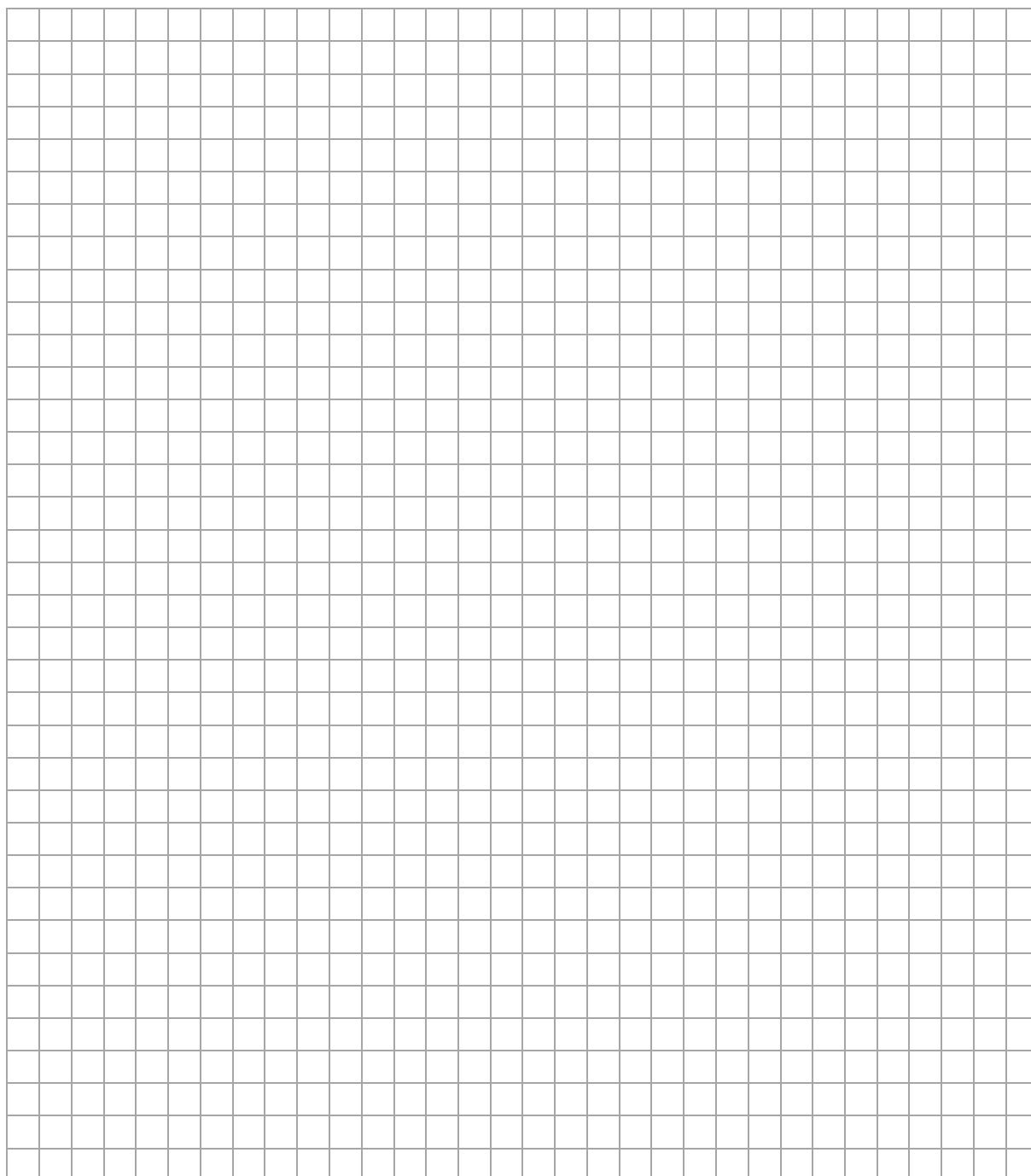
Zadanie 11. (0–3)

Elektron został rozpędzony w jednorodnym polu elektrycznym (w próżni) od punktu A do punktu B . Wartość prędkości elektronu w punkcie A była równa zero, a wartość prędkości elektronu w punkcie B była równa $v = 2,000 \cdot 10^4$ m/s.

Przyjmij do obliczeń, że:

- masa elektronu jest równa (w zaokrągleniu): $m_e \approx 9,109 \cdot 10^{-31}$ kg
- wartość bezwzględna ładunku elektrycznego elektronu wynosi: $|e| \approx 1,602 \cdot 10^{-19}$ C.

Oblicz napięcie elektryczne U_{AB} między punktami A oraz B . Zapisz obliczenia.

Zadanie 12.

Izotop fluoru $^{18}_9\text{F}$ ulega rozpadowi promieniotwórczemu w wyniku przemiany β^+ . Podczas rozpadu jądra tego izotopu fluoru powstają: cząstka β^+ , jądro pewnego pierwiastka, który oznaczymy jako X, oraz tzw. neutrino elektronowe ν . Neutrino ma zerowy ładunek elektryczny, a jego masę możemy pominąć.

Masy jąder i cząstek uczestniczących w opisanym rozpadzie β^+ , wyrażone w jednostkach atomowych, mają następujące wartości:

$$m_{\text{F}} = 17,99600 \text{ u} \quad - \text{ masa jądra fluoru } ^{18}_9\text{F}$$

$$m_{\text{X}} = 17,99477 \text{ u} \quad - \text{ masa powstałego jądra}$$

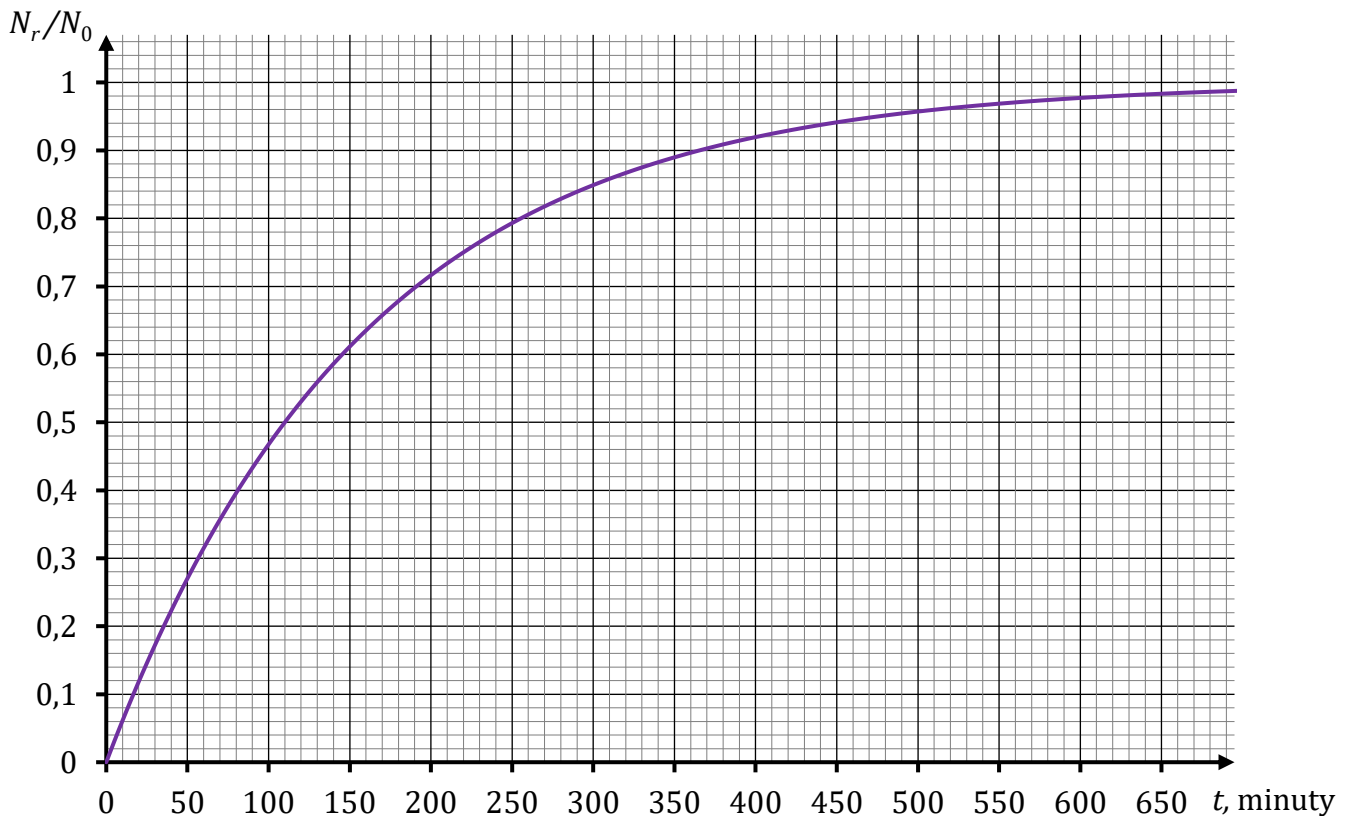
$$m_{\beta} = 0,00055 \text{ u} \quad - \text{ masa cząstki } \beta^+$$

$$m_{\nu} = 0,00000 \text{ u} \quad - \text{ masę neutrino pomijamy.}$$

Informacja do zadania 12.1.

Próbka z izotopem $^{18}_9\text{F}$ jest badana przez licznik promieniowania, który pokazuje całkowitą liczbę rozpadów β^+ jąder tego izotopu fluoru po upływie danego czasu (od rozpoczęcia pomiaru). Liczbę jąder izotopu fluoru $^{18}_9\text{F}$, znajdujących się w próbce w chwili początkowej, oznaczymy jako N_0 . Łączną liczbę jąder, które uległy temu rozpadowi po upływie czasu t od chwili początkowej $t_0 = 0 \text{ min}$, oznaczymy jako N_r .

Na wykresie poniżej przedstawiono zależność ilorazu $\frac{N_r}{N_0}$ od czasu t .

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	11.
	Maks. liczba pkt	3
	Uzyskana liczba pkt	

Zadanie 12.3. (0–3)

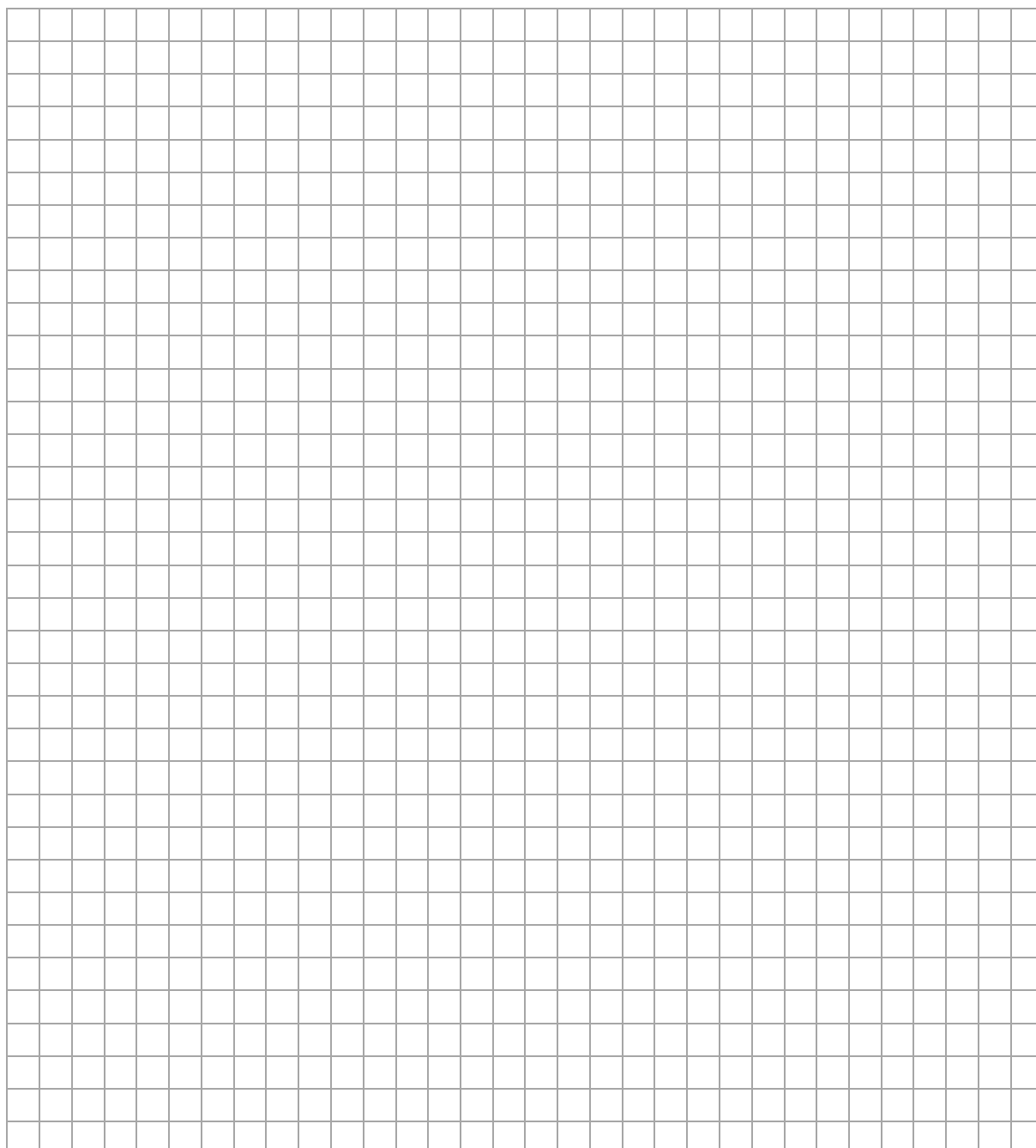
Masy jąder i cząstek uczestniczących w opisanym rozpadzie β^+ podano we wstępie do zadania 12.

Przyjmij, że jądro fluoru $^{18}_9\text{F}$ przed rozpadem β^+ spoczywało, oraz wykorzystaj związek:

$$1 \text{ u} \cdot c^2 \approx 931,5 \text{ MeV} \quad (c \text{ to wartość prędkości światła w próżni})$$

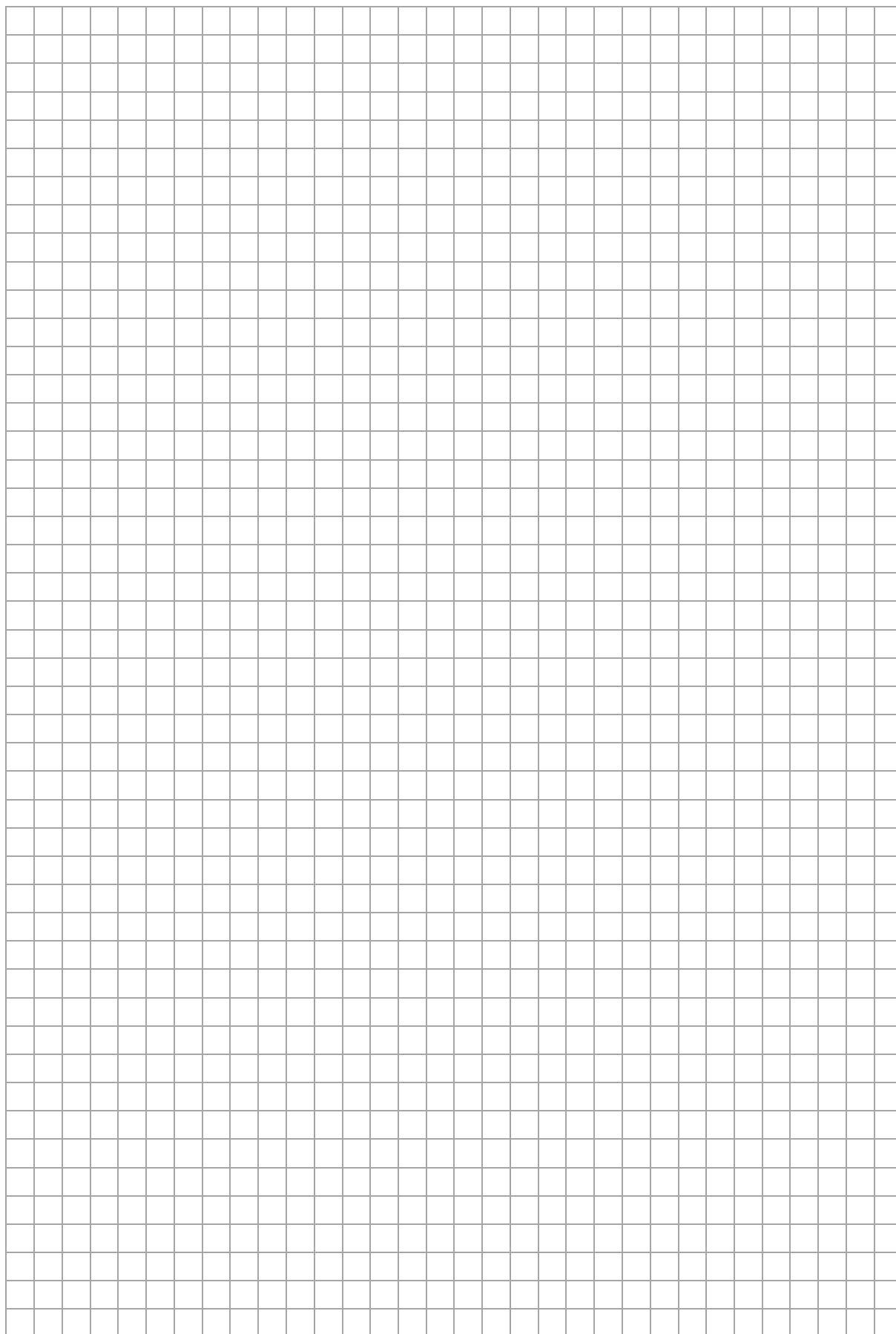
Oblicz łączną energię kinetyczną produktów rozpadu β^+ jądra fluoru $^{18}_9\text{F}$.

Wynik podaj w MeV, zaokrąglony do dwóch cyfr znaczących. Zapisz obliczenia.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	12.1.	12.2.	12.3.
	Maks. liczba pkt	1	2	3
	Uzyskana liczba pkt			

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

FIZYKA

Poziom rozszerzony

Formuła 2015

FIZYKA

Poziom rozszerzony

Formuła 2015

FIZYKA

Poziom rozszerzony

Formuła 2015